

Gids voor gewenst taalgebruik

versie mei 2025

In het UMC Utrecht willen we een plek zijn waar iedereen welkom is en zichzelf kan zijn, ook tijdens onderwijs. Een belangrijk onderdeel van zo'n inclusieve leer- en werkomgeving is gewenst taalgebruik. Hierbij gebruiken we woorden en termen waarin iedereen zich zo veel mogelijk gehoord en gerespecteerd voelt.

In aanvulling op de [webpagina van Universiteit Utrecht over inclusief taalgebruik](#), is deze gids er specifiek voor iedereen in de (bio)medische onderwijspraktijk. Je kunt deze gids gebruiken om meer inzicht te krijgen in het gewenste taalgebruik in het UMC Utrecht. Taal is veranderlijk. Dus heb je suggesties of vragen, laat het ook vooral weten! Dat kan via ditzijnwij@umcutrecht.nl

DIT ZIJN WIJ

UMC Utrecht

Jouw richtlijnen voor gewenst taalgebruik

- **Sta open voor verandering.** Taal verandert continu; het kan dus zijn dat je gewend bent om woorden of termen te gebruiken, waar we nu anders naar kijken dan eerder. Wees bereid om te veranderen wat je altijd als 'normaal' hebt beschouwd en waarvan je altijd hebt gedacht dat het respectvol en passend is om te zeggen. Een kleine verandering kan al veel betekenen in het gevoel van anderen.
- **Als je twijfelt, vraag.** Als je niet zeker weet aan welke woorden of termen iemand de voorkeur geeft, vraag dit dan aan de persoon, of geef aan dat anderen je mogen verbeteren.
- **Wees je bewust van bias in je taalgebruik.** Vermijd taalgebruik waarbij dezelfde informatie voor verschillende mensen anders wordt gelabeld. Zoals bijvoorbeeld 'zelfverzekerdheid': dezelfde term krijgt bij de ene persoon al snel het label 'bitchy' en bij de ander juist 'daadkrachtig'.
- **Voorkom dat een bepaald aspect als norm wordt gezien en een ander aspect als afwijking van de norm.** Zoals het benoemen van geslacht in: een 'vrouwelijke chirurg' of het benoemen van geloofsovertuiging in: 'islamitische coassistent'. Zou je ook een 'mannelijke chirurg' of 'christelijke coassistent' zeggen?
- **Wees je bewust van kleurassociaties in je taalgebruik.** Koppel bijvoorbeeld 'zwart' niet (onbewust) aan iets slechts of negatiefs. Kies: "Ze spreekt negatief over haar collega tegen de teamleider" in plaats van "Ze probeert haar collega zwart te maken bij de teamleider."

Zet een persoon centraal, niet een kenmerk

Benoem een kenmerk zoals iemands leeftijd, culturele achtergrond, sekse, gender, etniciteit, seksuele oriëntatie, religie, sociale positie of (functie) beperking alleen wanneer dit relevant is (bijvoorbeeld voor gezondheidsuitkomsten). Is het vermelden van een kenmerk van iemand wel relevant? Probeer dan de persoon centraal te stellen en niet het kenmerk. Bijvoorbeeld:

- ✓ 'een persoon met diabetes'
- ✗ 'een diabeet'
- ✓ 'een persoon met een functiebeperking'
- ✗ 'een gehandicapte'
- ✓ 'een persoon met autisme' of 'iemand met een autismespectrumstoornis'
- ✗ 'een autist'

- ✓ 'een transgender persoon'
- ✗ 'een transgender'

Sommige mensen vinden bijvoorbeeld, dat hun beperking een belangrijk deel is van hun identiteit. Dit mag voor hen erkend en benoemd worden. Zij stellen de beperking wel centraal:

- ✓ 'doven' of 'slechthorenden'
- ✗ 'personen met een auditieve beperking'
- ✓ 'blinden' of 'slechtzienden'
- ✗ 'personen met een visuele beperking'

Dit kan voor iedereen anders zijn. Vraag - als mogelijk - ook aan de persoon zelf hoe die aangesproken wil worden.

DIT ZIJN WEL

UMC Utrecht

Streef naar gender-inclusieve taal

Iedereen wordt graag correct aangesproken. Je kunt echter niet aan iemands naam of uiterlijk zien hoe diegene aangesproken wil worden. Vraag dus aan mensen wat hun naam en voornaamwoorden zijn. Daarnaast kun je jezelf ook introduceren met je naam en voornaamwoorden (en zet deze bijvoorbeeld in je mailhandtekening): Carina Hilders (zij/haar)

Kies voor een neutrale aanhef of beschrijving waardoor iedereen zich geïncludeerd voelt:

- ✓ 'beste coassistenten', 'beste collega's', 'beste lezer'
- ✗ 'beste dames en heren'
- ✓ "de studenten doen hun studie", 'de student doet diens studie'
- ✗ 'de student doet zijn of haar studie'

Veel woorden voor functies of uitdrukkingen hebben een mannelijke vorm als standaard. Denk aan: 'bemanning', 'je bemannen', 'man over boord'. Ook hier kun je alternatieven kiezen zoals 'bemensing' of 'capaciteit', 'moed houden' en 'mens over boord'.

Taalgebruik met betrekking tot afkomst

- Als het wél relevant is iets over iemands afkomst te vermelden, wees dan zo specifiek mogelijk. Dit helpt om stereotypering te voorkomen en de juiste informatie over te dragen.
- Vraag je allereerst af wat je specifiek bedoelt met datgene wat je wil zeggen of onderzoeken. Gaat het bijvoorbeeld over iemands afkomst, cultuur of huidskleur?
- Vraag je daarnaast af of een andere onderliggende factor het verschil tussen mensen kan verklaren, denk bijvoorbeeld aan leeftijd, sociaaleconomische positie, opleidingsniveau of religie, maar ook aan spiermassa.
- Probeer zo specifiek mogelijk te zijn, wanneer je verschillen tussen mensen benoemt.
- Gebruik eventueel de term 'ethniciteit' wanneer je wil verwijzen naar de gedeelde sociale, culturele of historische ervaringen en praktijken van een groep mensen (taal, religie, kleding, tradities) of naar mensen met een gedeelde nationale of regionale achtergrond. Mensen die deze kenmerken met elkaar delen, worden gezamenlijk omschreven als 'etnische groep'.
- Gebruik het woord "ras" niet als je wil verwijzen naar de gemeenschappelijke afkomst van een groep mensen. Er is maar één menselijk ras.
- Gebruik ook geen woorden die geassocieerd zijn met 'ras', zoals 'Kaukasisch', vanwege de link naar het koloniale verleden. Mogelijk dat er in de Engelstalige literatuur die je gebruikt wel het woord "race" wordt gebruikt. Dat kan, de betekenis van de Engelse term "Race" komt niet overeen met die van het Nederlandse "ras".
- Probeer te achterhalen wat er in die literatuur wordt bedoeld met de woorden die worden gebruikt.

DIT ZIJN MIJN

UMC Utrecht

Huidskleur beschrijven

- Wanneer je huidskleur wil beschrijven, bijvoorbeeld om een medische diagnose te beschrijven, dan kun je de termen 'lichte' en 'donkere' huid gebruiken.
  - Daarnaast kun je de termen 'wit' of 'zwart', of 'veel' of 'weinig pigment' gebruiken om te verwijzen naar huidskleur.
  - Naar personen met een donkere of zwarte huidskleur kun je ook verwijzen met de term 'mensen van kleur'. Gebruik niet de term 'blank'. Dat is geen kleur en dit woord wordt geassocieerd met het koloniale verleden.
  - Probeer daarnaast termen als 'bleek' en 'wit wegtrekken' te vermijden, maar beschrijft het bijvoorbeeld als 'de kleur verdween uit iemands gezicht'.
  - Als dermatologische symptomen zich verschillend uiten op een lichte en donkere huid, benoem dan beide presentaties op een gelijkwaardige manier. Zo voorkom je dat je het ene als de norm en het andere als afwijkend beschrijft.
- ✓ 'Een lichte huid kan rood worden. Op een donkere huid is dit niet altijd goed te zien'
  - ✗ 'De huid kan rood worden. Behalve bij een donkere huid, daar is dit niet altijd goed te zien'.

Contact

Taal is veranderlijk. Heb je suggesties, vragen of reacties, mail dan naar:

ditzijnwij@umcutrecht.nl

Wil je meer weten?

[Webpagina Universiteit Utrecht Inclusief Taalgebuik](#)

[UU Inclusive Teaching Toolbox](#): richtlijnen, beste praktijken, onderwijsstrategieën en aanbevolen literatuur (voor verder lezen) voor docenten die een inclusief curriculum en een inclusieve leeromgeving willen creëren.

Deze gids is geïnspireerd op andere inclusieve spreekwijzers, zoals die van de, [UU](#), de [UU teaching toolbox](#), [Radboud Universiteit Nijmegen](#), [het Nederlands Huisarts Genootschap](#), [Universiteit Gent](#) en [Women Inc.](#)

DIT ZIJN WIJ

UMC Utrecht